

DOI 10.31558/2519-2949.2020.1.4

УДК 351.84.364.041

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9664-4772>*Довбиш М. О., Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського*

СОЦІАЛЬНІ ПРОГРАМИ В КОНТЕКСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ В КРАЇНАХ ЄС (НА ПРИКЛАДІ ПРОГРАМИ “СІМ’Я 500+” РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩІ)

У статті розглядаються нормативно-регулятивні основи формування та здійснення сімейної політики органами Європейського Союзу. Приділено увагу особливостям сімейної політики в деяких країнах Європейського Союзу (насамперед Польщі), а також соціальний захист сімей з дітьми і багатодітних сімей у контексті значення їх досвіду для України. За допомогою порівняльного аналізу загальноєвропейського і національного рівнів політики соціального захисту сім’ї, виявлено основні тенденції, які визначають сучасні напрямки супроводу сім’ї в Європі. Здійснено науковий огляд основних досягнень соціальної політики ЄС в сфері захисту сім’ї, які є перспективними для впровадження в політичну практику України в умовах подальшої євроінтеграції. На прикладі окремих країн ЄС (Польщі) проаналізовано практику запровадження цього механізму, визначено його переваги (підвищення адресності, якості, доступності соціальних послуг; підвищення ефективності та раціональності використання соціальних витрат, підвищення рівня відкритості, прозорості та відповідальності тощо) та ризики (рівень виконання договорів, фінансові, політичні).

Зазначено, що виклики до сімейної політики в країнах Європейського Союзу достатньо різняться один від одного, але принципи солідарності не полишають жодну з країн, яка опікується долею свого власного народу. На основі аналізу соціальних систем деяких країн Європейського Союзу запропоновано наступні кроки щодо підтримки сімей в Україні: – запровадити податкові пільги для багатодітних сімей, а з народженням кожної наступної дитини зменшувати податки для сімей у відсотковому плані; – прийняти Державну програму виховання дітей дошкільного віку, яка б включала створення нових дошкільних установ, а також державну допомогу по догляду за дітьми при умові використання послуг вихователів; – оптимізувати систему державного управління щодо соціальних допомог багатодітним сім’ям і літнім людям, наділивши цими повноваженнями лише один центральний уповноважений орган, використавши досвід Республіки Польща.

Ключові слова: сімейна політика, соціальний захист і супровід, соціальна політика, соціальне страхування, соціальна допомога, соціальні послуги, соціальні реформи, європейський досвід.

Актуальність обраної теми статті

У сучасному цивілізованому світі соціальний захист населення є основним атрибутом соціальної політики будь – якої держави. Країни Європейського Союзу мають найбільш розвинуту систему соціального захисту. Проголошення України соціальною, правовою державою зобов’язує нас наслідувати кращі європейські зразки. І тому приведення до європейських стандартів життя громадян – ключове завдання Президента України, Уряду та держави загалом.

Актуальність дослідження полягає у тому, що Україна з 2015 р. почала процес поступової імплементації норм європейського законодавства у межах договору про асоціацію. В умовах трансформації соціальної політики потрібно звернутися до принципів організації сімейної та гендерної політики в ЄС, яка насамперед скерована на стратегічне планування сім’ї через стабілізацію матеріального і духовного благополуччя суспільства і громадянина. Важливим залишається і питання матеріального супроводу сім’ї, надання суспільних послуг і товарів, які б забезпечили підтримку сім’ї в умовах суспільної кризи в Україні.

Актуальність теми пояснюється необхідністю детального вивчення особливостей соціальної політики країн Європейського Союзу, аналізу реалізації програм соціального захисту населення,

запозичення та адаптації до умов України кращих зразків соціальних програм у країнах ЄС, зокрема з підтримки багатодітних сімей.

Мета статті – розглянути системи соціального захисту населення в країнах ЄС (насамперед Польщі) Завдання: вивчити тенденції надання допомоги багатодітним сім'ям; висвітлити на прикладі окремих країн Євросоюзу досвід запровадження соціального контракування як ефективного механізму надання соціальних послуг.

Постановка проблеми та аналіз публікацій

Осмісленню широкого спектру соціальних проблем, питань соціальної політики та надання соціальних послуг сприяли роботи вітчизняних науковців В. Гошовської, М. Кравченко, Е. Лібанової, О. Палій, В. Скуратівського, П. Ситніка, В. Трощинського та інших. Корисними в ході написання цієї статті виявилися також матеріали, опубліковані проектом ТАСІС «Посилення регіональних соціальних служб», у яких висвітлюються вітчизняний і зарубіжний досвід соціальних послуг.

Водночас конкретним державним соціальним програмам які напрацьовані і діють в країнах Євросоюзу, аналізується в роботах наведених вище авторів поверхнево, розглядається в контексті з іншими питаннями. Однак на сьогодні в науковій літературі недостатньо вивчалися проблеми саме багатодітних сімей.

Загальні тенденції і процеси політики ЄС щодо питань сім'ї розглядаються у дослідженнях С. Вегера, О. Крентовської, О. Кушніренко, Л. Мельничука, О. Палія, Н. Руденко, Т. Семигіної, В. Скуратівського, П. Шевчука та інші.

Правове регулювання соціальної політики у ЄС досліджено О. Головка Гавришеною. Аналіз сімейної політики ЄС на тлі нових соціальних ініціатив проаналізувала І. Семенець-Орлова. На основі порівнянь сімейної політики провідних країн світу І. Чеховська довела, що ЄС впроваджує в практику «широке визначення» сімейної політики, що створює передумови для виокремлення галузі соціального захисту сім'ї в окремий політичний процес.

Теоретичні та практичні аспекти сучасної політики щодо сім'ї розглядають вчені: Г. Бертрам, М. Вінген, І. Герлях, А. Дільгер, Ф. Кауфманн, М. Текстор.

Виклад основного матеріалу

В основі європейського розуміння сімейної політики лежать наступні постулати:

- сім'я є основною і найважливішою соціальною інституцією;
- держава повинна допомагати сім'ї (на основі принципу субсидіарності);
- сімейна політика означає кілька політик, а не одноразовий, окремий державницький акт [5].

На відміну від декларативності і консерватизму вітчизняної сімейної політики європейський варіант орієнтується на практичне втілення більш прогресивних форм сімейно-шлюбних відносин, а також на подолання дискримінації членів сім'ї з боку один одного та забезпечення фінансово-господарської самостійності кожної родини. Це в свою чергу забезпечується комплексним підходом до трансформації ролі держави від наглядача до партнера кожної європейської сім'ї.

Реформування соціальної сфери в сучасній Європі здійснюється в умовах трансформації не тільки політичних гасел і програм, а й якісної зміни структури суспільних відносин. Відкриті міграційною кризою і демографічним уповільненням соціальні протиріччя вимагають від держав-членів ЄС водночас дієвої і толерантної політики подолання їх на основі оновленої й інтегрованої системи соціального захисту.

Криза моделей соціальної держави в європейських країнах посприяла актуалізації проблеми дітей, сім'ї та рівних прав жінок і чоловіків [7].

Політика матеріальної підтримки сімей з дітьми є невід'ємною частиною соціальної політики ЄС, але характерною особливістю якої є різноманітність (плюралізм) підходів до реалізації. Політологами і соціологами складений умовний поділ країн Європи за рівнем надання адресної допомоги сім'ям:

- система універсальних виплат на дітей, які виплачуються незалежно від доходу сім'ї;
- система комбінованої допомоги на дітей доповнюється виплатами, що одержують сім'ї, рівень доходів яких нижче межі малозабезпеченості;
- система обмеженої допомоги – надається виключно малозабезпеченим сім'ям [4].

Польща суттєво відрізняється від Франції чи Німеччини у питаннях внутрішньополітичної чи національної політики. Польща порівняно зі своїми попередниками по входженню до ЄС віддаляє себе від імміграційних процесів, що убезпечує її населення від виникнення небажаних конфліктів у суспільстві.

Розглядаючи досвід реалізації соціальної політики ЄС у Польщі, варто звернути увагу на те, що у звіті Європейської Комісії за 2001 рік щодо Польщі уже було зафіксовано відчутний прогрес у сфері проведення соціальної політики.

Сімейна політика – це найважливіший елемент стабільного розвитку держави і найкраща інвестиція. З цією думкою рахуються передусім політики, реалізуючи програми соціального розвитку. Важливу роль у країні відіграє Ліга Польських Родин. Саме вона як представник громадськості закликає всіх поляків до побудови солідарної держави.

У 1990–1997 роках у Польщі дії держави стосовно сім'ї були скеровані насамперед на сім'ї, які перебували в складній матеріальній ситуації. Основна форма допомоги – це була фінансова допомога. В цьому періоді сімейна політика зводилася до пошуку заощаджень у державному бюджеті, для того, щоб зреагувати на найгостріші потреби сімей. Політики в різних опрацюваннях, рапортах і розрахунках підкреслювали необхідність розробки цілісної концепції сімейної політики, яка б відповідала умовам ринкової економіки держави. Наголошувалося, що у формуванні та реалізації сімейної політики повинні бути послідовні і комплексні дії. Ще в період Польської Народної Республіки, а також після 1990 р. питаннями сім'ї в основному займалися: Міністерство Праці і Соціальної Політики, Міністерство Здоров'я та Міністерство освіти. Згодом ситуація змінюється. В квітні 1991 р. був обраний Уповноважений Уряду в справах Жінок і Сім'ї, до завдань якого належала координація політики держави стосовно сім'ї. Предметом його зацікавлення були також діти і молодь [2]. Його завданням було ініціювати та координувати дії в формуванні і реалізації політики держави стосовно сім'ї та дітей, а також рівноправності жінок у всіх сферах життя. Велася розробка урядової програми сімейної і в цій програмі використано «Рапорт про ситуацію польських сімей» та висновки дебатів у Сеймі. Програма сімейної політики була опрацьована на період 1997–2005 рр., а деякі постанови сягають 2010 р. Починаючи з 2007 р. поляки змогли відчутно покращити ситуацію польських сімей, збільшення народжуваності та кращі умови виховання дітей.

Отже, поляки як і в питаннях розвитку економіки, так і в питаннях соціальної роботи реалізували довгострокову програму, результатом якої стало покращення народжуваності в польських сім'ях та покращення виховання дітей дошкільного віку (зокрема і з багатодітних сімей). Очевидно, що поляки всіляко намагаються продовжувати лінію у сповідуванні сімейних цінностей, як це робиться у всіх без винятку країнах ЄС [1].

Для Польщі дуже актуальна тема багатодітності. Більшість польських сімей виховують одногодвоих дітей. Троє або четверо підростаючих малюків в одній польській сім'ї, швидше, рідкість. І це при тому, що керівництво держави постійно підтримує багатодітні сім'ї у фінансовому плані. Чи дійсно працюють соціальні програми для багатодітних сімей в Польщі?

Польська економіка демонструє одні з найвищих темпів розвитку в ЄС – 4,7 % ВВП. І це за часів безпрецедентного розвитку соціальних програм і зниження пенсійного віку. Коли в 2016 році уряд партії «Право і справедливість» вводив програму «Сім'я 500+» – по 500 злотих щомісячних доплат (близько 120 євро) на другу і кожну подальшу дитину до досягнення повноліття незалежно від доходів сім'ї, польська опозиція давала невтішні прогнози якщо ці обіцянки будуть реалізовані, то наступний рік буде роком великих проблем для бюджету. Наводився і такий аргумент. що ця програма заохочуватиме людей відмовлятися від роботи і жити на соціальну допомогу. Програма «Сім'я 500+» діє вже впродовж трьох років, але польська економіка не лише не впала, а збільшила темпи зростання до 4,7% в першому кварталі 2019 року. Швидше в ЄС ростуть тільки економіки Угорщини і Румунії, середньоевропейський показник – 1,5 %.

Хоча вплив «Сім'ї 500+» на зайнятість серед жінок в маленьких населених пунктах залишається дискусійною, програма не привела до зростання відсотка населення, що живе з соціальної допомоги.

У 2019-му дія програми була поширена на усі сім'ї, навіть тільки з однією дитиною. Тим самим кількість бенефіціарів програми виросла з 2,5 до майже 6 млн сімей. Вже наступного року на неї доведеться витратити близько 10 млрд євро з бюджету.

Заплановано також зменшення прибуткового податку на 1%, його відміну для молоді до 26 років, а також тринадцяту пенсію – 250 євро для кожного пенсіонера. А до цього була ще відміна пенсійної реформи – тепер польські чоловіки знову виходять на пенсію в 65 років, а жінки – в 60.

Усі ці щедрі проекти, які прибічники називають полегшенням соціальних трансферів, а супротивники – банальною роздачею грошей могли б зробити діру у бюджеті і у заможніших західних країн. На подив, польська економіка не лише не впала, а процвітає. Середня зарплата виросла до 1200 євро, тоді як інфляція тримається на рівні 2,9 %. Безробіття, за даними Евростата,

не перевищує 4 %. Авторитетне німецьке бізнес-видання Handelsblatt називає економічні досягнення поляків дивовижними, а телеканал Euronews говорить про золоте століття польської економіки [1].

На користь поляків грає також великий внутрішній ринок – польським підприємцям простіше збувати свої товари і сусідам з Литви і Латвії. Тому не дивно, що головним мотором зростання польської економіки упродовж останніх років є внутрішній попит.

Можливо, правий був Джон Мейнард Кейнс (англійський економіст, критик неокласичної теорії вільного ринку, прибічник урядового стимулювання попиту, а також контролю за кредитами і валютою.) – стимулювання попиту це запорука зростання економіки. Усі дослідження показують, що настрої польських споживачів покращуються з місяця в місяць завдяки соціальним ініціативам уряду і низькому безробіттю. Питання, як довго продовжиться цей ефект.

Внутрішнє споживання відповідає сьогодні за 61 % польського ВВП, це набагато вище за середній показник по ЄС і більше нагадує реалії американського ринку. Цей відсоток наступного року, ймовірно виросте через розширення програми «Сім'я 500+» і зростання зарплати нетто. Завдяки останнім реформам уряду ПiC прибуток звичайної польської сім'ї з двома дітьми виросте навіть на 7 %, і ці гроші будуть витрачені на продукти харчування, медичні і освітні послуги. Не можна також не згадати про динаміку польського ринку нерухомості – тільки впродовж перших трьох місяців 2019 року поляки в семи найбільших містах купили 10 тис. нових квартир загальною вартістю більше мільярда євро за готівку.

Після 3 років роботи програми «Сім'я 500+» в її нинішньому вигляді можна стверджувати, що вона добре виконує свою роль. Коефіцієнт народжуваності збільшився з 1,29 в 2015 році до 1,45 в 2017 році – найвищого рівня з 1997 року. Слід підкреслити, що в Польщі число жінок дітородного віку знижувалося упродовж багатьох років.

Проте, в 2018 році в Польщі народилося більше дітей, ніж прогнозувало Центральне статистичне управління. Передбачалося, що в 2018 році народиться 360,2 тисяч малюків, і сьогодні вже відомо, що народилося 389,9 тисяч.

Фінансове положення польських сімей також покращало. Серед багатодітних сімей рівень бідності знизився з 12,2 % до 6,4 %, а серед самотніх батьків більш ніж наполовину – з 6,5 % до 2,5 %. Особливо значні зміни спостерігалися в сільській місцевості, де крайня бідність самотніх батьків знизилася з 12,1 % до 0,7 %. Ризик бідності або соціальної ізоляції серед дітей в Польщі був найшвидшим серед усіх країн ЄС [3].

У Польщі до недавнього часу право на спеціальну допомогу мали всі багатодітні сім'ї, в яких було троє чи більше дітей. Зараз введено спеціальний критерій: допомогу з багатодітності можна отримати лише у тому випадку, якщо дохід на кожного члена сім'ї складає в перерахунку менше 125 дол. США на місяць. Якщо ж в сім'ї є дитина – інвалід і один із батьків не працює, а зайнятий лише доглядом за цією дитиною, то допомога збільшується удвічі. Такі польські сім'ї можна порівняти з нашими багатодітними сім'ями, котрі водночас мають ще й статус малозабезпеченості. Тоді призначається додаткова державна допомога.

Згідно з законодавством (Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci), іноземці можуть претендувати на фінансову допомогу в рамках програми «Сім'я 500+». Це активно використовують сім'ї українських трудових мігрантів. Зокрема у 2017 році було виплачено понад 5 млн злотих для дітей, які мають українське громадянство. Головною умовою участі у програмі для іноземців є проживання всією сім'єю на території Польщі та виконання однієї з вимог:

- наявність карти тимчасового побиту з позначкою «доступ до ринку праці» оформленої кваліфікації;
- отримання дозволу на постійне проживання в Польщі;
- набуття статусу довготермінового резидента ЄС;
- громадянство ЄС або Швейцарії [3].

Але до участі в програмі не допускаються сім'ї де батьки мають дозвіл на роботу менше, ніж на півроку, працюють по робочій візі або навчаються. Програма допомагає також біженцям, які разом з сім'єю переїхали до Польщі – вони повинні оформити карту тимчасового побиту і доступ до ринку праці. Важливим є те, що допомогу виплачують всім сім'ям, які відповідають встановленим критеріям, без огляду на формальні стосунки батьків (наприклад, живуть в цивільному шлюбі). У випадку розлучених – підтримка буде надана тому, хто фактично піклується про дитину.

У Польщі активно розвиваються спортивні школи і клуби.

Працює програма «Шкільний спортивний клуб» (Szkolny Klub Sportowy) для школярів і молоді. При чому школа має право самостійно вибирати вид спорту. Популярністю користуються командні види спорту, легка атлетика. Таким чином на законодавчому рівні польська сім'я досить непогано захищена (Закон від 5 грудня 2014 року про Велику сімейну карту, Закон від 28 листопада 2003 року про сімейну допомогу, Закон від 4 листопада 2016 року про підтримку вагітних жінок і сімей «За життя» і так далі). При цьому законодавча база такого зразка створена в останні 15 років з урахуванням різних соціально-динамічних процесів (народжуваність, міграція, пенсія) [6]

Пенсіонери теж знаходяться під захистом держави. Діє Програма «Солідарність поколінь». Однією з основних цілей програми являється підвищення кваліфікації людей у віці 50+. Просувається ідея безперервного навчання і заохочення працевлаштовувати людей старше 50 років. Не менш важливим є створення дружнього робочого середовища для людей 50 років і старше, і їх підтримка аж до виходу на пенсію. Також існує Програма ASOS на 2014-2020 роки. Вона пропонує включення літніх людей в життя місцевих громад, використовуючи їх потенціал в стосунках з молодшими поколіннями і зберігаючи працездатність навіть після закінчення професійної кар'єри. Розвинена мережа будинків престарілих. Програма розроблена на 2015–2020 роки.

Міністерством охорони здоров'я запущена програма «Ліки 75+» (LEKI 75+). Вона забезпечує вільний доступ до ліків людям старше 75 років. Пенсіонери цього віку мають право отримати ліки безкоштовно, за направленням лікаря і з рецептом. Перелік безкоштовних ліків складає 893 препарати.

Польський міністр сім'ї, праці і соціальної політики Ельжбета Рафальська (Elżbieta Rafalska), член партії «Закон і справедливість», що запустила програму «Сім'я 500 Плюс», постійно займається заходами для літніх людей, скоротила пенсійний вік для жінок (тепер він найнижчий в Європі). У одному з інтерв'ю «Gazeta Lubuskiej» вона сказала, що треба з собою носити портфель, а не квіти і ножиці перерізанні стрічечок. Але опозиційна газета «Wyborcza.pl» в листопаді 2017 року, підбиваючи підсумки дворічної діяльності уряду Беати Шидло, оцінила роботу Рафальської на 3+/4 бали, хоча при цьому визнали, що Рафальська працює як професіонал і добре підготовлена.

Польща запустила державну програму допомоги престарілим людям. Польська держава допомагатиме муніципальній владі створювати будинки денного догляду за літніми людьми. З 26 листопада 2018 р. місцеві органи влади змогли подавати заявки на виділення коштів у межах державної програми «Літній Плюс» (Senior Plus). Програма «Літній Плюс» допомагає тим муніципалітетам, які мають намір відкрити будинки або клуби денного догляду за літніми людьми. Всього у 2018 році на створення таких денних центрів було виділено 80 мільйонів злотих (більше 18 мільйонів 600 тисяч євро) [8]. У клубах і будинках денного догляду літні поляки зможуть скористатися соціальними послугами, харчуванням, реабілітаційними та освітніми програмами і т. п. На створення такого будинку муніципальна влада може отримати грант у розмірі 300 000 злотих (близько 70 000 євро), на організацію клубу – 150 тисяч злотих (близько 35 000 євро). Муніципалітети отримуватимуть також по 300 злотих (близько 70 євро) на утримання одного місця у будинку денного відходу і по 200 злотих (більше 46,5 євро) на одне місце в клубі. Польське суспільство старіє, тому Міністерство сім'ї, праці і соціальної політики розробило цілий пакет дій, спрямованих на підтримку літніх людей. У свою чергу, програма «Літній Плюс» – це багаторічна програма, що охоплює створення мережі майданчиків денного догляду за літніми людьми. Програма «Опіка 75 Плюс» також спрямована на потреби літніх» [3]

Соціальна робота має довгостроковий ефект, і при цьому результати видно практично відразу. Якщо польські соціальні програми приймаються як зразок країнами ЄС, то це означає що в них закладений не лише електоральний ефект. Чому ж тоді цього не бачить українська влада зі своїми «реформаторами»?

Україна має не дуже хороший соціальний захист для різних категорій населення. Хоч за останні п'ять років вона значно змінилася. Перша і істотна різниця України і Польщі в тому, що там говорять про соціальну допомогу на усіх рівнях, проводяться дискусії, інформація легко доступна, людина може розібратися у всьому самостійно, використовуючи сайт міністерства. І, головне, різні види допомоги людина може легко оформити. В Україні складається враження, що окрім субсидій на комунальні послуги і пільги ветеранам АТО і Майдану більше нічого немає. Отже досвід реалізації соціальної політики ЄС у Польщі вказує на те, що інтеграція країни в ЄС надала їй достатньо широкі можливості та перспективи розвитку у цій сфері мова йде про те, що європеїзація загалом сприяє підняттю країни на вищий соціальний рівень розвитку.

Висновки

Відтак, реальні виклики сімейної політики в країнах Європейського Союзу достатньо різняться один від одного, але принципи солідарності не полишають жодну з країн, яка опікується долею свого власного народу. А українцям залишається переймати позитивний досвід розвинутих країн та гостро реагувати на демографічні виклики.

Проаналізувавши основні соціальні системи деяких країн Європейського Союзу, в Україні пропонуємо запровадити такі соціальні допомоги для покращення народжуваності та підтримки сімей з дітьми і зокрема багатодітних родин:

1. Використати зразки державних соціальних програм країн Європейського союзу з урахуванням українських реалій і запровадити в Україні податкові пільги для багатодітних сімей, а з народженням кожної наступної дитини зменшувати податки для сімей у відсотковому плані.

2. Прийняти Державну програму виховання дітей дошкільного віку, яка б включала створення нових дошкільних установ, а також державну допомогу по догляду за дітьми при умові використання послуг вихователів.

3. Оптимізувати систему державного управління щодо соціальних допомог багатодітним сім'ям і літнім людям, наділивши цими повноваженнями лише один центральний уповноважений орган, наприклад Міністерство соціальної політики України, використавши досвід Республіки Польща.

Бібліографічний список:

1. Eurostat. Access mode. URL : http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Social_protection_statistics.
2. Державна сімейна політика в країнах Західної Європи. URL : http://shev.gov.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=6882&Itemid=479.
3. Кришталь Г. Сімейна політика в ЄС – приклад Польщі URL : <http://www.familyinstitute.org.ua/downloads/file/dopovidi%20konferencii%202007/7%20>.
4. Melnychuk L. M. Yevropeyskyi dosvid realizatsii simeinoi polityky. Universytetskinaukovi zapysky. 2007. № 4. S. 432–437
5. Пріоритети розвитку сімейної політики країн Європейського Союзу. URL : <http://demostudy.blogspot.com/2012/09/blogpost.html>
6. Про становище багатодітних сімей у країнах ЄС. URL : <http://bukviche.com/pro-stanovyche-bahatoditnych-simej>.
7. Ruhm C. J The economic consequences of parental leave mandates: Lessons from Europe. Cambridge, Mass : National Bureau of Economic Research, 1996. 35 p.
8. Стартовал второй этап программы «Сеньор плюс». Радио Польща. 28.11.2017. URL : <http://archiwum.radiopolsha.pl/6/136/Artykul/337223>

References:

1. Eurostat. Access mode. URL : http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Social_protection_statistics.
2. Derzhavna simeyna politika v krayinah zahidnoyi Evropi. URL : http://shev.gov.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=6882&Itemid=479.
3. Krishtal G. Simeyna politika v ES – priklad Polschi. URL : <http://www.familyinstitute.org.ua/downloads/file/dopovidi%20konferencii%202007/7%20>.
4. Melnychuk L. M. Yevropeyskyi dosvid realizatsii simeinoi polityky. Universytetskinaukovi zapysky. 2007. № 4. S. 432–437
5. Prioritety rozvitku simeynoyi politiki krayin Evropeyskogo Soyuzu. URL : <http://demostudy.blogspot.com/2012/09/blogpost.html>
6. Pro stanovishe bahatoditnih simey u krayinah ES. URL : <http://bukviche.com/pro-stanovyche-bahatoditnych-simej>.
7. Ruhm C. J The economic consequences of parental leave mandates: Lessons from Europe. Cambridge, Mass : National Bureau of Economic Research, 1996. 35 p.
8. Startoval vtoroy etap programmy "Senior Plus". Radio Poland. 28.11.2017. URL : <http://archiwum.radiopolsha.pl/6/136/Artykul/337223>

Dovbysh M. O. Social programs in the context of state support for the protection of the population in EU countries (the "Family 500+" program of the Republic of Poland case)

The paper deals with the regulatory frameworks of family policy formation and implementation by the authorities of the European Union. Particular attention is paid to the peculiarities of family policy in some countries of the European Union (especially Poland), as well as the social protection of families with children and large families in the context of the value of their experience to Ukraine. Through

a comparative analysis of European and national levels of family social protection policies, major trends have been identified that determine current trends in family support in Europe. The scientific review of the main achievements of the EU social policy in the field of family protection, which are promising for implementation in the political practice of Ukraine in the conditions of further European integration, is carried out. In the case of separate EU countries (Poland), the practice of implementing this mechanism is analyzed, its benefits (improving targeting, quality, accessibility of social services; increasing the efficiency and rationality of using social costs; increasing the level of openness, transparency and accountability, etc.) and risks (level of performance of contracts, financial, political).

It is noted that the challenges to family policy in the countries of the European Union are quite different, but the principles of solidarity do not leave any of the countries that care for their own people. Based on an analysis of the social systems of some countries of the European Union, the following steps have been proposed to support families in Ukraine: – to introduce tax benefits for large families and, with the birth of each subsequent child, reduce taxes for families as a percentage; – to adopt a State program for the preschool education of children, which would include the creation of new preschool institutions, as well as state assistance for the care of children, provided the services of caregivers are used; – to optimize the system of public administration for social benefits for large families and elderly people, giving these powers only one central authority, using the experience of the Republic of Poland.

Key words: *family policy, social protection and support, social policy, social insurance, social assistance, social services, social reforms, European experience.*